

Η ναυμαχία της Σαλαμίνας και ... τα μελτέμια

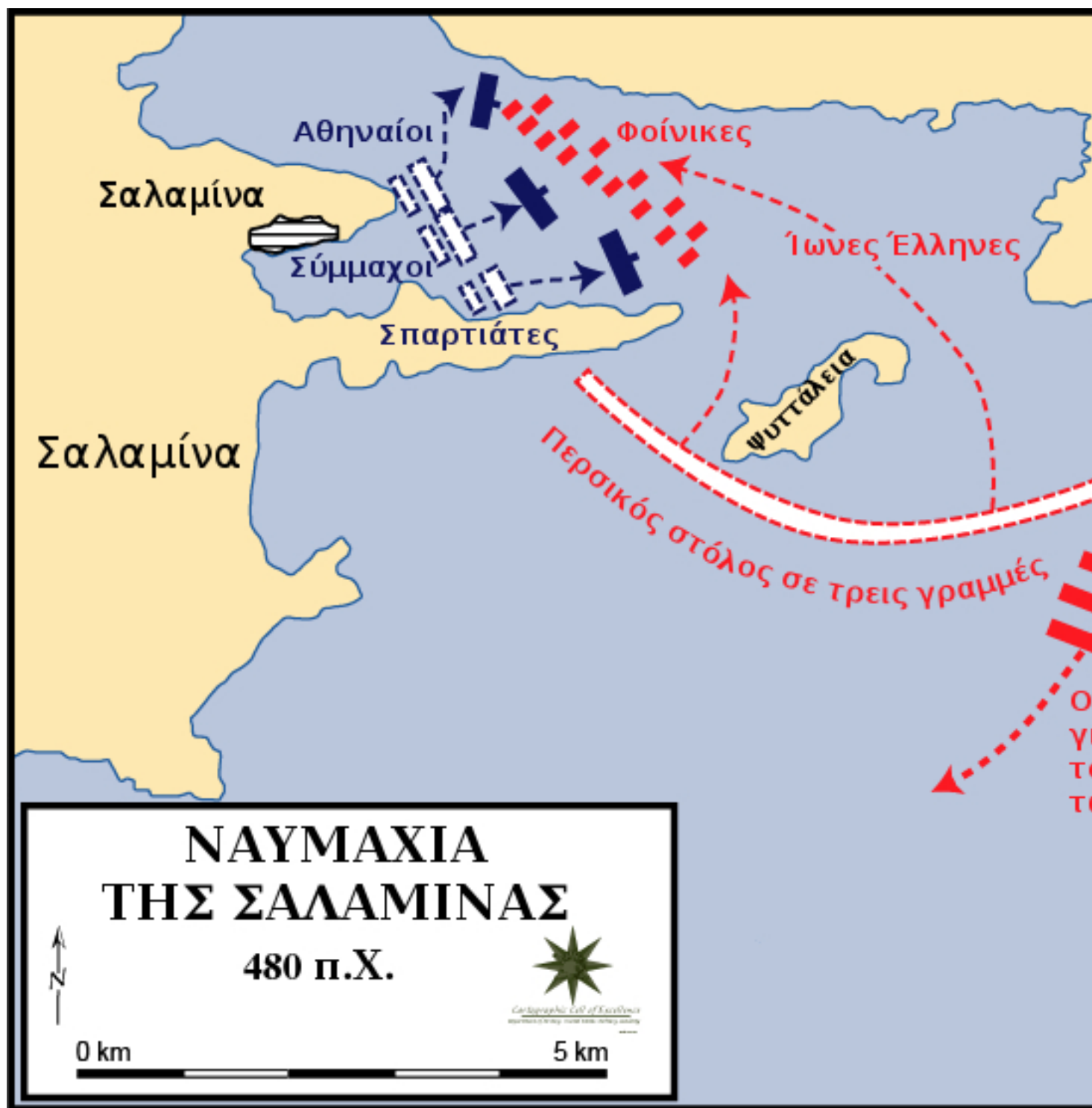
Συντάχθηκε απο τον/την Διαχειριστής Ιστότοπου

Δευτέρα, 26 Μάρτιος 2012 15:53 - Τελευταία Ενημέρωση Πέμπτη, 14 Ιούνιος 2012 17:12

Με αφορμή την [Παγκόσμια ημέρα Μετεωρολογίας](#) (Παρασκευή 23 Μαρτίου 2012), παραθέτουμε ένα άρθρο του καθηγητή Φυσικής της ατμόσφαιρας κ.

[Χρήστου Ζερεφού](#)

σχετικά με το πώς εκμεταλλεύθηκαν οι Έλληνες τα καιρικά φαινόμενα στη διάρκεια της ναυμαχίας της Σαλαμίνας:

Με το πρώτο φως της ημέρας φάνηκε ότι όλοι ήταν έτοιμοι. Από τα μεγάλα πλοία τους οι Πέρσες κοιτούσαν αφ' υψηλού τα ολιγάριθμα ελληνικά σκάφη απέναντί τους. Μόλις είχαν εισέλθει στα στενά και, όπως λέει ο Αισχύλος, προτού καν δουν τους Έλληνες, είχαν ακούσει το πολεμικό τραγούδι τους. Η μάχη άρχιζε και ο Ξέρξης από το Αιγάλεω είχε πάρει από νωρίς θέση. Στο τέλος της όμως οι Πέρσες θα είχαν καταλάβει ότι δεν έπρεπε ποτέ να πολεμήσουν στη Σαλαμίνα. Γιατί, παρά την αριθμητική υπεροχή τους, οι Έλληνες είχαν το τακτικό πλεονέκτημα: αντιμετώπισαν τους αντιπάλους τους σε στενό χώρο, όπου εκείνοι δεν μπορούσαν να ελιχθούν, και επιπλέον είχαν σύμμαχό τους τον καιρό. Αλλά όχι τυχαία. Ο άνεμος που φύσηξε εκείνη την ημέρα του Σεπτεμβρίου το 480 π.Χ. κάνοντας τα πλοία των Περσών να κλυδωνίζονται επικίνδυνα είχε προβλεφθεί από τον πρωτεργάτη της νίκης Θεμιστοκλή, ο οποίος έκανε *«την πρώτη καταγεγραμμένη στην Ιστορία πρόγνωση καιρού»*, όπως λέει ο ακαδημαϊκός κ. Χρήστος Ζερεφός.

«Ο Θεμιστοκλής γνώριζε τα χαρακτηριστικά των "ετησίων" ανέμων αλλά και της θαλάσσιας αύρας, της καλούμενης υπό των αρχαίων τροπαίας» επισημαίνει ο διαπρεπής φυσικός και μετεωρολόγος, ο οποίος πραγματοποίησε με τους συνεργάτες του προσομοίωση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, των καιρικών συνθηκών που επικρατούσαν την ημέρα διεξαγωγής της ναυμαχίας της Σαλαμίνας.

«Ο Αισχύλος γράφει ότι το πρωινό της ναυμαχίας είχε ηλιοφάνεια και με τη μαρτυρία αυτή αποκλείεται άλλος τύπος καιρού πλην εκείνου της θαλάσσιας αύρας και του ετησία - του μελτεμιού δηλαδή - που παρατηρούνται με αίθριο ουρανό. Από την άλλη, είναι βέβαιον ότι υπήρχε άνεμος, γιατί ο Ηρόδοτος σημειώνει ότι ο Κορίνθιος Αδείμαντος στον πανικό του εσήκωσε πανιά κι έφυγε βιαστικά»

λέει ο κ. Ζερεφός. Στις 28 ή 29 Σεπτεμβρίου (21-22 ημέρα του Βοηδρομιώνος κατά το αττικό ημερολόγιο) έγινε η ναυμαχία. Η σύγκρουση άρχισε μεταξύ 8ης και 9ης πρωινής ώρας στην έξοδο του στενού της Σαλαμίνας, για να επεκταθεί στον θαλάσσιο χώρο περί την Ψυττάλεια. Και όπως διευκρινίζει ο κ. Ζερεφός, ο επικρατέστερος τύπος καιρού στην περιοχή αυτή την εποχή είναι είτε της θαλάσσιας αύρας είτε του ετησία ή συνδυασμός των δύο. Η πιθανότητα βροχόπτωσης ή θερινής καταιγίδας εξάλλου είναι μικρή.

«Πιστεύω ότι ο Θεμιστοκλής ήταν γνώστης των ανέμων. Το μελτέμι είχε αρχίσει ίσως από την προηγούμενη και το έλαβε υπόψη του, ήταν θέμα στρατηγικής» προσθέτει ο ακαδημαϊκός. Να σημειωθεί άλλωστε ότι η αύρα - αλλιώς, ο μπάτης - είναι άνεμος που πνέει με 3 χλμ. την ώρα, ενώ ο ετησίας με 50-60 χιλιόμετρα, δηλαδή, όπως θα λέγαμε σήμερα, είναι γύρω στα 7 μποφόρ. Κατά τον Πλούταρχο

«ο Θεμιστοκλής γνώριζε καλά τόσο τον καιρό όσο και τον τόπο, γι' αυτό και φρόντισε να μην παρατάξει τα πλοία του αντιμετώπιζοντας προς τα βαρβαρικά προτού φθάσει η συνηθισμένη ώρα κατά την οποία πάντοτε πνέει δυνατός άνεμος στη θάλασσα και φέρνει κύμα προς τα στενά, γιατί αυτός ο άνεμος, ενώ δεν έβλαπτε τα πλοία τα ελληνικά που ήταν χαμηλά και δεν εξείχαν πολύ από τη θάλασσα, θα έπεφτε όμως στα βαρβαρικά πλοία, τα οποία είχαν

ορθές πρύμνες και υψηλά καταστρώματα και ήσαν βαριά πλοία και θα τα παρέδιδε πλαγίως προς τα ελληνικά πλοία».

Ετησίαι και Πέρσες

Ετσι έγινε, αν κρίνει κανείς και από σχόλιο του Ηροδότου που αναφέρει ότι οι Κερκυραίοι δεν μπόρεσαν να λάβουν μέρος στη ναυμαχία επειδή τους εμπόδισαν οι ετησίαι άνεμοι να περάσουν τα ακρωτήρια Μαλέα. *«Στην περιοχή της Σαλαμίνας με γενικό σύστημα "ετησίων" συγκλίνουν άνεμοι ΒΑ από την πεδιάδα της Ελευσίνας αλλά και ΒΔ από την πεδιάδα των Μεγάρων και λόγω της συγκλίσεως δημιουργείται ισχυρός κυματισμός στα ανοιχτά της Σαλαμίνας»* λέει ο κ. Ζερεφός. *«Επομένως, εκτός από την περιστροφή των περσικών πλοίων, οι πέρσες τοξότες από τα καταστρώματα δεν ήταν σε θέση να στοχεύσουν με επιτυχία τους οπλίτες και τους κωπηλάτες των ελληνικών τριήρων λόγω του κλυδωνισμού των πλοίων».*

Ετσι, από τα 1.207 περσικά πλοία - σήμερα οι περισσότεροι ιστορικοί θεωρούν ότι ήταν 600-800 - χάθηκαν 200, καθώς και μεγάλος αριθμός πολεμιστών, πολλοί από τους οποίους πνίγηκαν στη θάλασσα καθώς δεν γνώριζαν κολύμπι, ενώ από τις 378 τριήρεις οι Έλληνες έχασαν τις 40.

Ανατρέχοντας στην Ιστορία ο κ. Ζερεφός έχει να αναφέρει πολλές περιπτώσεις όπου ο καιρός συνέβαλε σε μεγάλες νίκες ή ήττες. Ο ίδιος ανατρέχει όμως πάντα στον Όμηρο, όταν θέλει να βρει απαντήσεις για τα μετεωρολογικά φαινόμενα στην Αρχαιότητα. *«Η μετεωρολογία του Ομήρου είναι η πιο όμορφη που έχει γραφεί ποτέ! Δεν μπορείς να καταλάβεις τη φύση αν δεν έχεις διαβάσει Όμηρο»* τονίζει.

Στρατηλάτες στο έλεος του καιρού

Στην Ιστορία πολλές είναι οι καταγεγραμμένες περιπτώσεις στρατιωτικών επιχειρήσεων όπου οι καιρικές συνθήκες υπήρξαν καθοριστικές για την έκβασή τους. Οι άνεμοι είναι αυτοί που στο ομηρικό έπος σπρώχνουν τον Οδυσσέα προς διάφορες κατευθύνσεις καθυστερώντας για χρόνια την επιστροφή του στην Ιθάκη. Μια μεγάλη καταιγίδα ανέστειλε - έστω για λίγο - την πρώτη εκστρατεία των Περσών στην Ελλάδα, όταν ο στόλος των 300 πλοίων και των 20.000 ανδρών υπό την ηγεσία του Μαρδόνιου καταστράφηκε στο ακρωτήριο του Αθω το 492 π.Χ. Εξαιτίας της παλίρροιας στα στενά της Μάγχης ο Ιούλιος Καίσαρ έβλεπε τα πλοία του να χάνονται άδοξα, χωρίς να μπορούν να προσεγγίσουν τη Βρετανία. Καταιγίδα επίσης, η οποία έπνιξε κυριολεκτικά τους Ρωμαίους, ήταν η αιτία για τη μεγάλη νίκη του Μεγάλου Θεοδοσίου εναντίον του αυτοκράτορα της Δυτικής Ρώμης το 394 μ.Χ. Και στα νεότερα χρόνια ο Μέγας Ναπολέων βυθίστηκε στη λάσπη του Βατερλό, που έκρινε σε μεγάλο μέρος τη μάχη. Ο ίδιος εξάλλου κατατροπώθηκε, όπως είναι γνωστό, από τον ρωσικό χειμώνα, όπως και οι χιτλερικές δυνάμεις που αντιμετώπισαν παγωμένους βόρειους ανέμους και θερμοκρασίες -30 βαθμών.

Η ναυμαχία της Σαλαμίνας και ... τα μελτέμια

Συντάχθηκε απο τον/την Διαχειριστής Ιστότοπου

Δευτέρα, 26 Μάρτιος 2012 15:53 - Τελευταία Ενημέρωση Πέμπτη, 14 Ιούνιος 2012 17:12

[Πηγή](#)